

ISSAI 12-Vrijednost i koristi VRI – pokretanje promjena u životima građana

12.11.2014 | Zakoni i akta

ISSAI 12-Vrijednost i koristi VRI – pokretanje promjena u životima građana

PREAMBULA

1. Revizija javnog sektora koju vrše VRI predstavlja važan faktor u pokretanju promjena u životima građana. Revizija vladinih institucija i organa državne uprave ima pozitivan uticaj na povjerenje u društvu jer fokusira pozornost čuvara javnog novca da paze na način na koji troše javna sredstva. Ovakva svijest potiče poželjne vrijednosti i podržava mehanizme odgovornosti što zauzvrat dovodi do donošenja boljih odluka. Nakon što se objave rezultati revizije, građani imaju pravo da traže odgovornost čuvara javnog novca. VRI na ovaj način promovišu efikasnost, odgovornost, efektivnost i transparentnost javne uprave.^[1] Neovisna, efektivna i kredibilna VRI je stoga ključna komponenta demokratskog sustava u kojem odgovornost, transparentnost i integritet predstavljaju neodvojivi dio stabilne demokratije.
2. U demokratskom društvu, strukture se stvaraju i izabrani predstavnici ovlašćuju da provode volju naroda i da djeluju u njihovo ime putem organa zakonodavne i izvršne vlasti. Faktor rizika koji je potrebno uzeti u obzir pri stvaranju demokratskih institucija je taj da se vlast i resursi mogu neprimjereno koristiti ili zloupotrebljavati uslijed čega dolazi do ugrožavanja povjerenja što može potkopati suštinu demokratskog sustava. Zbog toga je ključno da građani jedne zemlje mogu zahtijevati odgovornost od svojih predstavnika. Demokratski izabrani predstavnici se mogu držati odgovornima samo ukoliko i oni sami mogu zahtijevati odgovornost od onih koji provode njihove odluke. Kao što je to navedeno u Limskoj deklaraciji^[2], važan dio ciklusa odgovornosti predstavlja neovisna, efektivna i kredibilna VRI koja ima zadaću da ispituje upravljanje i upotrebu javnih resursa.
3. Djelovanje u javnom interesu stavlja dodatnu odgovornost na VRI da demonstriraju svoju konstantnu važnost za građane, parlament i ostale sudionike^[3]. VRI mogu pokazati svoju važnost propisnim odgovaranjem na izazove građana, očekivanja različitih sudionika, nove rizike i promjenljiva okruženja u kojima se odvijaju revizije. Pored toga, jako je važno da VRI vode smislen i efektivan dijalog sa relevantnim sudionicima o tome na koji način rad VRI može doprinijeti unaprjeđenju javnog sektora. Ovime VRI postaju kredibilan izvor neovisnog i objektivnog uvida doprinoseći pozitivnim promjenama u javnom sektoru.
4. Kako bi bile u stanju da ispune svoje obaveze i osiguraju svoju potencijalnu vrijednost za građane, VRI se trebaju smatrati dostojnim povjerenja. VRI mogu zaslužiti povjerenje samo ukoliko se o njima samima objektivno misli da su kredibilne, kompetentne i neovisne i da za svoj rad mogu odgovarati. Kako bi se to i postiglo, VRI mora biti uzorna institucija koja postavlja primjer iz kojeg ostale institucije javnog sektora i šire revizorske profesije mogu učiti.
5. Načela sadržana u ovom dokumentu izrađena su sukladno temeljnom očekivanju da VRI svojim radom donesu promjene u živote građana. Stupanj do kojeg VRI mogu proizvesti promjene u životima građana ovisi od VRI i to od:
 - 5.1 Jačanja odgovornosti, integriteta i transparentnosti državnih i javnih organa;
 - 5.2 Demonstriranja stalne važnosti za građane, parlament i ostale sudionike; i
 - 5.3 Davanjem primjera uzornog poslovanja.

6. VRI posluju sukladno različitim mandatima i modelima. Međutim, ovi ciljevi i načela imaju za cilj da VRI nastoje i da ih se osposobi da komuniciraju i promoviraju vrijednost i koristi koje one mogu donijeti u demokratsko društvo i odgovornost u svojim zemljama. Načela se jednako primjenjuju i na osoblje VRI i na one koji rade u ime VRI[4]. VRI se pozivaju na njihovu primjenu i procjenu usklađenosti svog poslovanja sa ovim odredbama na način koji najviše odgovara okruženju u kojem one djeluju.

JACANJE ODGOVORNOSTI, TRANSPARENTNOSTI I INTEGRITETA DRŽAVNIH I JAVNIH ORGANA

Kako bi izabrani zvaničnici djelovali u najboljem interesu građana koje predstavljaju, organi javne uprave moraju propisno odgovarati za upravljanje i upotrebu javnih resursa. VRI jačaju odgovornost, transparentnost i integritet neovisnim revidiranjem poslovanja javnog sektora i izvješćivanjem o nalazima revizije. Ovime se omogućava onima koji su zaduženi za upravljanje u javnom sektoru da ispunjavaju svoje odgovornosti, sukladno nalazima i preporukama revizije i poduzimanjem odgovarajućih korektivnih mjera, i time zatvaraju ciklus odgovornosti.

NAČELO 1: Očuvanje neovisnosti VRI[5]

1. VRI trebaju nastojati promovirati, osiguravati i održavati odgovarajući i efektivan ustavni, statutarni i zakonski okvir.
2. VRI trebaju nastojati očuvati neovisnost svojih rukovoditelja i članova (kolegijalno uređeneih institucija), uključujući i sigurnost mandata i zakonski imunitet, sukladno primjenljivim zakonskim aktima, koji rezultiraju redovnim vršenjem svojih dužnosti.
3. VRI trebaju iskoristiti svoje mandate i diskreciju u vršenju svojih zadaća i odgovornosti s ciljem unaprjeđenja upravljanja javnim sredstvima.
4. VRI trebaju imati neograničena prava u pogledu pristupa svim neophodnim informacijama, s ciljem propisnog vršenja svojih zakonskih dužnosti.
5. VRI trebaju koristiti svoja prava i obaveze da o svom radu neovisno izvješćuju.
6. VRI trebaju imati slobodu da odlučuju o sadržaju i vremenskim okvirima svojih izvješća.
7. VRI trebaju imati uspostavljene procedure za praćenje (follow-up) revizijskih nalaza i preporuka.
8. VRI trebaju nastojati da održe financijsku i menadžersku ili administrativnu autonomiju i odgovarajuće ljudske, materijalne i financijske resurse.
9. VRI trebaju izvješćivati o svim pitanjima koja mogu uticati na njihovo vršenje svojih dužnosti sukladno mandatima i/ili zakonskim okvirima.

NAČELO 2: Vršenje revizija s ciljem osiguravanja odgovornosti vlade i javnih subjekata za upravljanje i upotrebu javnih resursa

1. VRI treba, sukladno svojim mandatima i primjenljivim profesionalnim standardima, vršiti neku od ili sve vrste dole navedenih revizija:
 - a. Revizije financijskih[6] i, u ovisnosti od značaja, nefinancijskih informacija
 - b. Revizija učinka[7]
 - c. Revizije usklađenosti sa primjenljivim propisima[8]
2. VRI također mogu, sukladno svojim mandatima, vršiti i druge vrste poslova, npr. sudbeni pregled ili istraživanje upotrebe javnih resursa ili pitanja od javnog interesa[9].
3. VRI treba na odgovarajući način odgovoriti, a sukladno svojim mandatima, na rizike od neprimjerenog financijskog upravljanja, prevare i korupcije.
4. VRI treba podnositi izvješća o reviziji, sukladno svojim mandatima, zakonodavnoj vlasti ili drugom nadležnom državnom organu.

NAČELO 3: Omogućiti da rukovodeći u javnom sektoru vrše svoje dužnosti u pogledu realizacije revizijskih nalaza i preporuka i poduzimanja odgovarajućih korektivnih mjera

1. VRI trebaju osigurati dobru komunikaciju sa subjektima revizije i ostalim povezanim učesnicima i kvalitetno ih informirati tijekom procesa revizije o pitanjima koja proizilaze iz rada VRI.
2. VRI trebaju, sukladno svojim mandatima, zakonodavnoj vlasti, njezinim povjerenstvima, rukovodstvu revidiranih institucija i upravnim odborima dostavljati relevantne, objektivne i blagovremene informacije.
3. VRI trebaju analizirati svoja pojedinačna izvješća o reviziji kako bi utvrdile teme, zajedničke nalaze, trendove, uzroke i preporuke revizije, i ista prodiskutirati sa ključnim sudionicima.
4. VRI trebaju, bez ugrožavanja svoje neovisnosti, predlagati način na koji se njezini nalazi i mišljenja mogu iskoristiti na najbolji mogući način, npr. putem davanja smjernica dobrih praksi.
5. VRI trebaju izgraditi profesionalne odnose sa nadležnim nadzornim povjerenstvima zakonodavne vlasti i rukovodstvom subjekata revizije i upravnim odborima kako bi im pomogli u razumijevanju izvješća o reviziji i zaključaka i poduzimanju odgovarajućih mjera.
6. VRI trebaju izvješćivati o propratnim mjerama poduzetim u svezi sa njihovim preporukama.

NAČELO 4: Izvješćivanje o rezultatima revizije čime se doprinosi osnaživanju javnosti za zahtijevanje odgovornosti od vlade i javnih subjekata

1. VRI treba izvješćivati o objektivnim informacijama na jednostavan i jasan način, koristeći se jezikom kojeg razumiju svi sudionici.
2. Izvješća VRI trebaju biti dostupna javnosti blagovremeno.[\[10\]](#)
3. VRI treba da svim sudionicima omoguće pristup svojim izvješćima uz pomoć odgovarajućih komunikacijskih alata.[\[11\]](#)

DEMONSTRIRANJE KONTINUIRANE VAŽNE ULOGE ZA GRAĐANE, PARLAMENT I OSTALE SUDIONIKE

VRI demonstriraju kontinuiranu relevantnost odgovaranjem na izazove građana, očekivanja različitih sudionika, i nove rizike i promjene u okruženju u kojem se provode revizije. Nadalje, kako bi služile kao vjerodostojan glas pozitivnih promjena, bitno je da VRI imaju dobro razumijevanje dešavanja u širem javnom sektoru i te da vode smislen dijalog sa sudionicima o načinu na koji rad VRI može doprinijeti razvoju javnog sektora.

NAČELO 5: Odgovor na promjene u okruženju i rizike koji nastaju

1. VRI trebaju biti svjesne očekivanja sudionika i na ta očekivanja trebaju odgovoriti na odgovarajući način, blagovremeno i bez ugrožavanja svoje neovisnosti.
2. Pri izradi svojih programa rada, VRI trebaju, tamo gdje je to moguće, uzeti u obzir i ključne probleme sa kojima se društvo suočava.
3. VRI trebaju ocijeniti promjenljive rizike i rizike koji se pojavljuju u revizijskom okruženju i na njih blagovremeno odgovoriti, npr. promoviranjem mehanizama za rješavanje neprimjerenosti financijskog upravljanja, prevara i korupcije.
4. VRI trebaju osigurati da se, koliko je to moguće, očekivanja sudionika i rizici koji se pojavljuju uključe u strateške, poslovne i revizijske planove.
5. VRI trebaju biti upućene u aktualna dešavanja o kojima se raspravlja na domaćim i međunarodnim forumima i u istima, prema potrebama, sudjelovati.
6. VRI trebaju uspostaviti mehanizme za prikupljanje informacija, donošenje odluka i ocjenu učinka kako bi ojačala razinu relevantnosti prema sudionicima.

NAČELO 6: Efektivna komunikacija sa sudionicima

1. VRI trebaju komunicirati na način koji povećava znanje i razumijevanje sudionika uloge i odgovornosti VRI kao neovisnog revizora javnog sektora.

2. Komunikacija koju vrše VRI treba doprinijeti svijesti sudionika o potrebi za transparentnošću i odgovornošću u javnom sektoru.
3. VRI trebaju komunicirati sa sudionicima s ciljem osiguranja razumijevanja rada i rezultata revizije.
4. VRI trebaju uspostaviti odgovarajuću interakciju sa medijima kako bi se osigurala komunikacija sa građanima.[\[12\]](#)
5. VRI trebaju sarađivati sa sudionicima, uzimajući u obzir različitost njihovih uloga, i sagledavati njihove stavove, bez ugrožavanja svoje neovisnosti.
6. VRI trebaju vršiti periodičnu procjenu toga da li sudionici vjeruju u efektivnost komunikacije od strane VRI.

NAČELO 7: Kredibilan izvor neovisnog i objektivnog uvida i smjernica za postizanje pozitivnih promjena u javnom sektoru

1. Rad VRI se treba zasnivati na neovisnoj profesionalnoj prosudbi te pouzdanoj i čvrstoj analizi.
2. VRI trebaju doprinijeti raspravama u smjeru unaprjeđenja u javnom sektoru bez ugrožavanja njihove neovisnosti.
3. Kao aktivni partneri u profesiji revizije javnog sektora na državnoj i međunarodnoj razini, VRI trebaju koristiti svoja znanja i uvide kako bi zagovarale reforme javne uprave, npr. u oblasti javnog financijskog upravljanja.
4. VRI trebaju periodično ispitivati da li sudionici prepoznaju efektivnost VRI i njezin doprinos unaprjeđenjima u javnom sektoru.
5. VRI trebaju na međunarodnoj razini sarađivati unutar INTOSAI-a, kao i sa drugim relevantnim profesionalnim organizacijama s ciljem promoviranja uloge zajednice VRI u rješavanju globalnih pitanja vezanih za reviziju, računovodstvo i odgovornost javnog sektora.

PRIMJER UZORNE ORGANIZACIJE

VRI moraju biti dostojne povjerenja. Njihova kredibilnost ovisi od stupnja u kojem se na VRI gleda kao na neovisne kompetentne i javno odgovorne za svoje poslovanje. Kako bi se to i postiglo, VRI moraju predstavljati primjer uzorne organizacije.

NAČELO 8: Osiguravanje transparentnosti i odgovornosti rada VRI[\[13\]](#)

1. VRI svoje dužnosti trebaju obnašati na način koji osigurava odgovornost, transparentnost i dobro javno upravljanje.
2. VRI treba javnost upoznati sa svojim mandatom, odgovornostima, misijom i strategijom.
3. VRI trebaju koristiti, sukladno okolnostima, revizijske standarde[\[14\]](#), procese i metode koji su objektivni i transparentni, te sudionicima obznaniti koje standarde i metode koriste.
4. VRI trebaju svoje poslovanje vršiti na ekonomičan, efektivan i efikasan način, sukladno zakonima i propisima, te o tome javno, na odgovarajući način, izvješćivati.
5. VRI trebaju biti predmetom neovisnog eksternog pregleda, uključujući eksternu reviziju njihovog poslovanja, te o izvješćima o takvom pregledu upoznati sudionike.

NAČELO 9: Osiguravanje dobrog upravljanja VRI

1. VRI trebaju usvojiti i poštivati načela dobrog upravljanja i o tome propisno izvješćivati.
2. Rad VRI treba biti predmetom periodičnog neovisnog pregleda, npr. kolegijalni pregled (peer review).
3. VRI trebaju imati odgovarajuće organizaciono upravljanje te podržavati strukturu koja će omogućiti procese dobrog upravljanja i zdrave prakse internih kontrola i rukovođenja.
4. VRI trebaju redovito procjenjivati organizacijske rizike i to pratiti inicijativama za upravljanje rizicima koje će se na odgovarajući način implementirati i redovno nadgledati, npr. putem objektivne funkcije interne revizije.

NAČELO 10: Primjena etičkog kodeksa VRI

1. VRI treba primjenjivati etički kodeks[15] koji je sukladan njezinom mandatu i odgovarajući za okolnosti u kojima VRI posluje, npr. Etički kodeks INTOSAI-a.[16]
2. VRI trebaju primjenjivati visoke standarde integriteta i etike, npr. one koji su navedeni u kodeksu ponašanja.[17]
3. VRI trebaju uspostaviti odgovarajuće politike i procese kako bi se osigurala svijest o i pridržavanje zahtjeva iz kodeksa ponašanja VRI.
4. VRI treba objaviti svoje temeljne vrijednosti i opredijeljenost za poštivanje profesionalnih etičkih zahtjeva.
5. VRI trebaju primjenjivati svoje temeljne vrijednosti i opredijeljenost za poštivanje profesionalnih etičkih načela u svim aspektima svog rada, kako bi predstavljale primjer ostalima.

NAČELO 11: Nastojanje ka postizanju visoke razine usluga i kvalitete[18]

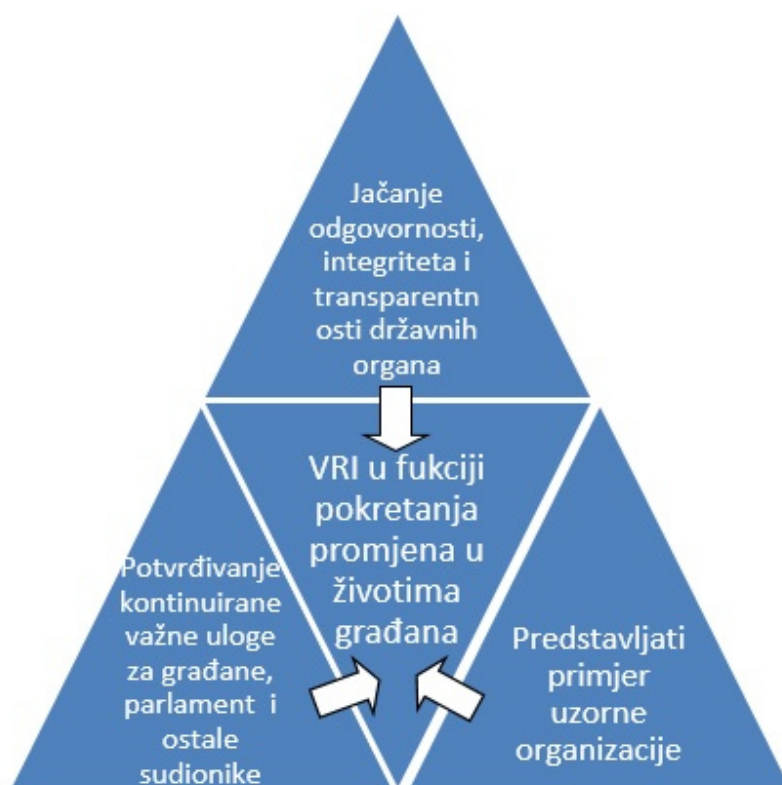
1. VRI trebaju uspostaviti politike i procedure koje za cilj imaju podizanje interne kulture koja kvalitetu prepoznaje kao ključni faktor u izvršavanju svih aspekata rada VRI.
2. Politikama i procedurama VRI potrebno je od osoblja i svih ostalih strana koje vrše posao u ime VRI zahtijevati pridržavanje primjenljivih etičkih načela.
3. Politikama i procedurama VRI potrebno je propisati to da će VRI vršiti samo onaj posao za koji je kompetentna.
4. VRI trebaju imati dovoljno odgovarajućih resursa za vršenje zadaća sukladno važećim standardima i drugim zahtjevima, uključujući i blagovremenu dostupnost eksternih i neovisnih izvora savjetodavnih usluga kada je to neophodno.
5. Politike i procedure VRI trebaju promovirati dosljednost kvalitete njihovog rada i propisati odgovornosti za vršenje nadzora i pregleda.
6. VRI trebaju uspostaviti proces monitoringa koji osigurava relevantnost, adekvatnost i efektivno djelovanje sustava kontrole kvalitete VRI, uključujući i proces osiguravanja kvalitete.

NAČELO 12: Izgradnja kapaciteta putem promoviranja učenja i razmjene znanja

1. VRI se trebaju zalagati da stalni profesionalni razvoj koji doprinosi kvaliteti pojedinca, tima i organizacije.
2. VRI trebaju uspostaviti profesionalnu strategiju razvoja, uključujući i obuku, koja će se zasnivati na onoj razini kvalifikacija, iskustva i stručnosti koja je minimalno potrebna za vršenje zadaća VRI.
3. VRI trebaju nastojati osigurati da njihovo osoblje posjeduje profesionalne kompetencije i podršku kolega i rukovodstva u vršenju njihovih zadaća.
4. VRI trebaju poticati razmjenu znanja i izgradnju kapaciteta usmjerenu ka postizanju rezultata rada.[19]
5. VRI se treba oslanjati na rad drugih organizacija, kao što su druge VRI i INTOSAI i relevantne regionalne radne grupe.
6. VRI treba surađivati unutar šireg spektra revizorske profesije s ciljem unaprjeđenja same profesije.
7. VRI trebaju nastojati sudjelovati u INTOSAI aktivnostima i graditi mreže sa ostalim VRI i drugim relevantnim institucijama kako bi bile u tijeku sa aktualnim pitanjima i promovirale razmjenu znanja koje će pomoći drugim VRI.

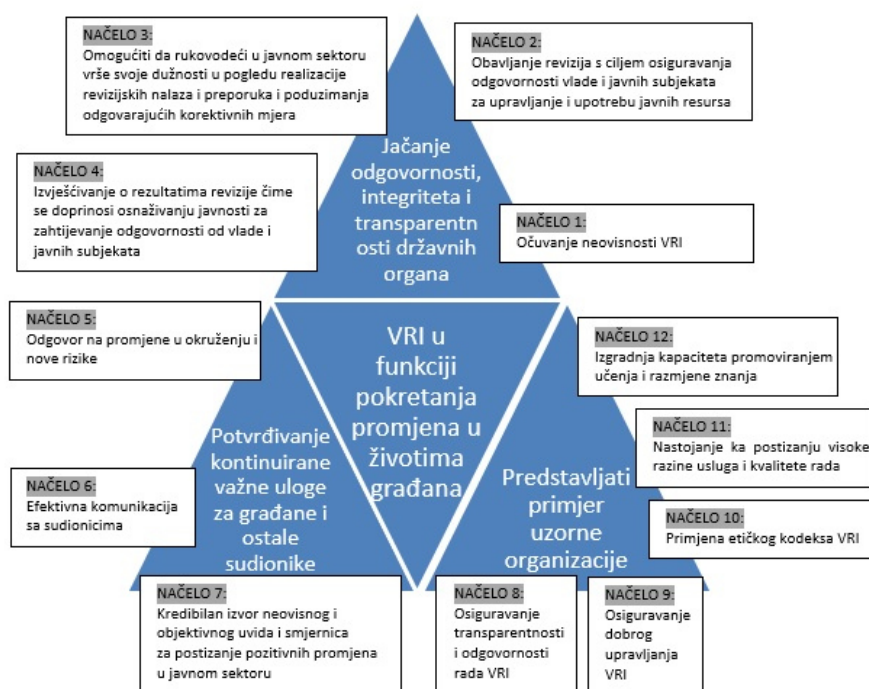
PRILOG A

Stupanj u kojem su VRI u stanju da pokrenu promjena u životima građana ovisi od VRI:

PRILOG B

12 načela vrijednosti i koristi od VRI u svezi sa svakim od tri cilja su:

[1] Rezolucija A/66/209 Generalne skupštine UN

[2] ISSAI 1: Limska deklaracija

[3] Sudionici se mogu definirati kao osoba, grupa, organizacija, član ili sustav koji može utjecati na ili na koje se može utjecati djelovanjem, ciljevima i politikama državnih i javnih organa imaju utjecaja.

Izvor: www.businessdictionary.com – prilagođeno VRI okruženju

[4] Dodatne informacije nudi ISSAI 20, načelo 5.

[5] Dodatne smjernice se mogu naći u ISSAI 10 i UN rezoluciji broj A/66/209.

[6] ISSAI 200

[7] ISSAI 300

[8] Primjenjivi propisi podrazumijevaju zakone, propise i načela zdravog financijskog upravljanja u javnom sektoru i ponašanja djelatnika javnog sektora; ISSAI 400

[9] Dodatne smjernice: ISSAI 10, načela 3 i 6.

[10] Dodatne smjernice se mogu naći u ISSAI 20 načelo 8.

[11] Dodatne smjernice se mogu naći u ISSAI 20 načelo 8.

[12] Dodatne smjernice se mogu naći u ISSAI 20 načelo 8.

[13] Dodatne informacije nudi ISSAI 20.

[14] Revizijski standardi koji se koriste su zahtjevni u najmanju ruku onoliko koliko i temeljna načela revizije INTOSAI-a sadržana u Međunarodnim standardima vrhovnih institucija za reviziju

[15] Etički kodeks predstavlja sveobuhvatni dokument kojim se utvrđuju vrijednosti i načela koja trebaju usmjeravati svakodnevni rad revizora

[16] Dodatne smjernice nudi ISSAI 30

[17] Kodeks ponašanja je interni propis koji svaka VRI izrađuje sukladno okruženju u kojem posluje, a koji uspostavlja institucionalne odredbe kojima se uređuje ponašanje revizora. Kodeks uključuje vrijednosti i načela sadržana u etičkom kodeksu. Dodatne smjernice nudi ISSAI 20, načelo 4.

[18] Dodatne informacije nudi ISSAI 40.

[19] Dodatne smjernice nudi dokument "Izgradnja kapaciteta u vrhovnim institucijama za reviziju – Vodič"

ZAKONI I AKTA

- [Zakon o reviziji](#)
- [ISSAI okvir](#)
- [Parlament FBiH](#)